

Σχόλιο για την εφαρμογή των ηλεκτρονικών μέσων στην Κατήχηση και το μάθημα των Θρησκευτικών με αφορμή το «CD –ROM της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού»

Στέφανου Χρ. Κουμαρόπουλου
Δρ. Θεολογίας-Καθηγητή Δ/θμιας Εκπ/σης
Υπευθύνου Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων

Εισήγηση στην Πεντέλη 12 Ιουνίου 2008 στην
Ημερίδα: Τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα στην υπηρεσία του ποιμαντικού έργου της
Εκκλησίας: Διαπιστώσεις και Προοπτικές

Το Λογισμικό-CD-ROM για το οποίο θα κάνω λόγο έχει τεθεί από το Φθινόπωρο του 2007 ήδη στην υπηρεσία της Εκπαιδευτικής κοινότητας και συγκεκριμένα στην ηλεκτρονική Διεύθυνση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:

<http://pi-schools.sch.gr/logismika1/dimotiko/> Συγκεκριμένα με τον αριθμό:

14. Εκπαιδευτικό Λογισμικό (CD-ROM) Θρησκευτικά Ε' & ΣΤ' Δημοτικού

Η συγγραφική Ομάδα (η ομάδα δημιουργίας λογισμικού όπως λέγεται) αποτελούνταν από τον γράφοντα, ο οποίος ήταν και ο συντονιστής της ομάδος, τον Ι. Φριλίγκο (Δρ. Θεολογίας, Καθηγητή Δ/θμιας Εκπ/σης), τον Αθ. Αντωνίου, (Master Θεολογίας) και τον Ι. Ψαριώτη (Δάσκαλο, Master Θεολογίας). Η μουσική επένδυση είναι μια ευγενική προσφορά του Μουσικοσυνθέτη κ. Σταμάτη Σπανουδάκη ενώ στους βυζαντινούς ύμνους είχαμε τη συνδρομή του Συλλόγου Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως. Η τεχνική Ομάδα που υλοποίησε το όλο εγχείρημα ήταν η Parallax Design του Στ. Στασινόπουλου ενώ Ανάδοχος του όλου έργου ήταν τα Ελληνικά Γράμματα.

Το όλο εγχείρημα ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2003, οπότε η ομάδα μας με άλλες 4 ομάδες υπέβαλαν ένα δείγμα (Demo) το οποίο κατόπιν διαγωνισμού έλαβε την υψηλότερη βαθμολογία και έτσι κληθήκαμε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να υλοποιήσουμε το εγχείρημα.

Το εκπαιδευτικό αυτό λογισμικό δεν έχει γίνει, απλώς για να δείξει κάποιες εικόνες και ακούσματα, αλλά να μεταφέρει το μήνυμα της Ορθόδοξης Χριστιανικής μας Πίστης, που είναι κατ' ουσίαν μια **πρόταση ζωής**. Παρουσιάσαμε με εύληπτο τρόπο κάποιες από τις **βασικές αλήθειες της Ορθοδοξίας**, που δίνουν ελπίδα, νόημα και περιεχόμενο στη ζωή μας. Η προσπάθειά μας στράφηκε στο να χρησιμοποιήσουμε τη διαδραστικότητα, την αυτενέργεια και τη συνάφεια με την καθημερινή ζωή για να φέρουμε τα «Θρησκευτικά» πιο κοντά στο μαθητή των 10-12 χρόνων.

Τα περιεχόμενα του συγκεκριμένου λογισμικού είναι αυτά του Αναλυτικού Προγράμματος Θρησκευτικών της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού και έχει γίνει σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Φ.Ε.Κ. 303, 13/3/2003, τεύχος δεύτερο). Σκοπός του δεν είναι, σε καμία περίπτωση, να αντικαταστήσει το σχολικό βιβλίο, αλλά να το εμπλουτίσει, να διευρύνει τους διδακτικούς του στόχους και παράλληλα να δημιουργήσει ένα περιβάλλον μάθησης ευχάριστο και δημιουργικό για τους μικρούς μαθητές και να συνεπικουρήσει τον παιδαγωγό στο δύσκολο έργο του για ουσιαστική και βιωματική διδασκαλία.

Ενδεικτικά θα σας παρουσιάσω το περιεχόμενο 3 ενοτήτων (Αγωνιστές και μάρτυρες, Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο, Ζώντας μαζί την αλήθεια) για να δώσω κάποιες ιδέες για την πιθανή αξιοποίησή του καθώς και ερεθίσματα για τη δημιουργία αντίστοιχων CD ROM για την Κατήχηση και διαποίμανση της Νεότητας.

Στην εισαγωγική εικόνα (intro) εμφανίζεται η Εκκλησία της Μονής της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη και αμέσως μετά ο Παντοκράτορας από το εσωτερικό του τρούλου του Ναού. Περιφερειακά αυτού του σταθερού κεντρικού άξονα που σχηματοποιεί, κατά ένα τρόπο, τον πυρήνα της χριστοκεντρικής εκκλησιαστικής ζωής μας, διαμορφώθηκε ένα πολύ-ακτινικό δίκτυο τίτλων.

Οι 12 βασικές ενότητες είναι οι εξής:

1. Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος.
2. Αγωνιστές και μάρτυρες.
3. Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας.
4. Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο.
5. Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο.
6. Η αναζήτηση και η φανέρωση της αλήθειας.
7. Η αλήθεια καταγράφεται.
8. Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός.
9. Το Σύμβολο της Πίστεως.
10. Ζώντας μαζί την αλήθεια.
11. Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι.
12. Επίκαιρα θέματα – Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού.

Ζώντας μαζί την αλήθεια

Η επεξεργασμένη υποενότητα τιτλοφορείται «**Μια ζωγραφιά του Παραδείσου, Η Ενορία μας - Ενορία σου**». Εδώ προβάλλεται η ενορία και ο ρόλος της, δηλαδή η εκκλησιαστική κοινότητα ως ο χώρος εκείνος στον οποίο βαθαίνουν οι σχέσεις των μελών μεταξύ τους και αναπτύσσεται η αδελφοσύνη. Στην οθόνη με τον τίτλο: «Στην Εκκλησία ζούμε την αδελφοσύνη» με τη χρήση μουσικής, εικόνων και αφηγήσεων μαθητές (ο Χρήστος και η Αγγελική από μια αστική ενορία και η Κατερίνα από μια αγροτική ενορία) αναλαμβάνουν να ξεναγήσουν τους συνομηλίκους τους σε κάποιες σύγχρονες ενορίες.

Τονίζεται ότι *στην ενορία γινόμαστε όλοι ένα* και ότι η Θεία Λειτουργία της Κυριακής είναι η καρδιά της ενοριακής μας ζωής. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα ακόλουθα θέματα που οι πιο πολλές ενορίες περιλαμβάνουν στις δραστηριότητές τους. **Οι συναντήσεις** μετά την Κυριακάτικη Λειτουργία. Οι νεανικές συντροφίες και η ψυχαγωγία. Το **φιλανθρωπικό έργο** των Ενοριών και η συμμετοχή μας (δηλαδή των παιδιών). **Πανηγύρια, γιορτές και κατασκηνώσεις** των Ενοριών μας. **Η ενότητα κλείνει με το συλλογισμό ότι αν ο κόσμος όλος ζούσε την αδελφοσύνη μιας καλής ενορίας θα ήταν μια ζωγραφιά του παραδείσου**. Στις ασκήσεις δραστηριότητες της ενότητας προτείνεται στους μαθητές να επισκεφθούν μέσω του διαδικτύου ενορίες σε όλη την Ελλάδα και να συγκρίνουν τις δραστηριότητες τους με τη δική τους ενορία.

Με όλα τα παραπάνω οι μαθητές με τη βοήθεια και του δασκάλου τους παίρνουν μια πρώτη εμπειρία για το πώς θα μπορούσε να πορευτεί σήμερα μια ενορία, που έχει αναπτύξει παράλληλα με το πνευματικό, μορφωτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό έργο. Κυρίως όμως αυτή προβάλλεται ως μια κοινότητα που εμπνέει στους ανθρώπους την αδελφοσύνη, την αλληλεγγύη, την ανθρωπιά. Η προσοχή θα πρέπει να δοθεί κυρίως στην ανάπτυξη της ενορίας ως ευχαριστιακής κοινότητας, με κεντρικό άξονα τη Θεία Ευχαριστία. Όλα τα υπόλοιπα λίγα ή πολλά που παρουσιάζει είναι απόρροια της αδελφοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ των μελών της αλλά και με όλους τους ανθρώπους.

Οι διαδραστικές ασκήσεις με τη χρήση του διαδικτύου, που κλείνουν την ενότητα, έχουν ως στόχο τη συμμετοχή των μαθητών και στην παρουσίαση του μαθήματος αλλά και μέσα από τη συμμετοχή τους, στην εμπέδωση των νέων γνώσεων.

Κάποιες από τις **προτεινόμενες δραστηριότητες** είναι:

➤ Στην τάξη θα μπορούσε να γίνει μία συζήτηση με θέμα τον σημαντικό ρόλο των ναών και της ενορίας για τους πιστούς και να γίνουν προτάσεις και να κατατεθούν σκέψεις από τους μαθητές, για την προστασία όλων των ναών και των φυσικών χώρων που συνήθως τους περιβάλλουν (πλατείες, πάρκα, άλση) από την ρίψη σκουπιδιών και από άλλου είδους καταστροφές.

➤ Συγκεντρώστε πληροφορίες, φωτογραφίες για την ενορία στην οποία ανήκει το σχολείο σας. Οργανώστε μια μικρή έκθεση και μία παρουσίαση του υλικού σας και καλέστε τον ιερέα της ενορίας να παρακολουθήσει την εκδήλωσή σας και να σας μιλήσει.

➤ Αναφερθείτε στην πνευματική, φιλανθρωπική, κοινωνική, πολιτιστική, οικολογική προσφορά που έχει η ενορία σας ή που θα μπορούσε να έχει. Αναπτύξτε τις σκέψεις σας για το πώς θα μπορούσαν οι συνομήλικοί σας και εσείς να βοηθήσετε ως εθελοντές σε τέτοιες προσπάθειες. (Τις προτάσεις σας, που θα είναι διατυπωμένες καλοπροαίρετα και με ευγενικό τρόπο θα μπορούσατε, αν συμφωνεί ο δάσκαλός (ή η δασκάλα) σας, να τις στείλετε τόσο στον ιερέα όσο και στον Μητροπολίτη της περιοχής σας.)

➤ Εκκλησία, Ενορία, Ναός: αναζητήστε την ετυμολογία των λέξεων και τη σημασία τους. Συζητήστε τις λέξεις και την προέλευσή τους μέσα στην τάξη με τον δάσκαλο σας.

➤ Βρείτε σε ποιους νομούς και σε ποια διαμερίσματα της χώρας ανήκουν οι ενορίες που προτείνονται για επίσκεψη στο διαδίκτυο.

➤ Με τη βοήθεια του δασκάλου σας μπορείτε να ζωγραφίσετε την εξωτερική όψη του Ναού της ενορίας σας.

➤ Μάθετε το Απολυτίκιο του Αγίου ή της Αγίας ή της Εορτής του Ναού της ενορίας του Σχολείου σας, με σκοπό να το ψάλλετε σε κάποια επίσκεψή σας ή κατά τη διάρκεια του εκκλησιασμού σας.

Αγωνιστές και μάρτυρες

Στην ενότητα επιδιώκεται να παρουσιασθεί ο ηρωισμός, η αγωνιστικότητα και η προσφορά των μαρτύρων αλλά και όλων των Αγίων της Εκκλησίας μας. Οι Άγιοι παρουσιάζονται ως εκείνοι που υλοποίησαν, έκαναν τρόπο ζωής τις **αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός** (υπάρχει στο σημείο αυτό διασύνδεση με τη συγκεκριμένη ενότητα), τις αλήθειες του Ευαγγελίου. Ο διδακτικός στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι **οι Άγιοι δεν είναι απόκοσμες και υπερφυσικές υπάρξεις. Είναι άνθρωποι καθημερινοί σαν και μας με δυσκολίες περίπου σαν τις δικές μας** (ίσως και περισσότερες), **που με την αγάπη και τον αγώνα τους έγιναν πραγματικά φίλοι του Χριστού και των ανθρώπων.**

Μέσα από το υλικό της ενότητας προβάλλουν οι Άγιοι, ως **πρότυπα** που μπορούν να συναρπάσουν και να συγκινήσουν και τους σημερινούς ανθρώπους και ιδιαίτερα τους σύγχρονους μαθητές. Γι' αυτό και η συγκεκριμένη ενότητα είναι ένα **κάλεσμα προς μίμηση**. Οι μαθητές στην καθημερινή τους ζωή, στις μικρές και μεγάλες στιγμές της ζωής τους καλούνται σύμφωνα με τις δυνάμεις τους, και εφόσον το θέλουν, να μιμηθούν μέσα από τους δικούς τους αγώνες τους Αγίους. Οι Άγιοι με τη σειρά τους θα τους χαρίσουν την παραμυθία, δηλαδή την παρηγοριά ότι δεν είναι μόνοι στις δύσκολες ώρες, αφού είναι οι **συμπαραστάτες** των ανθρώπων και οι **εμψυχωτές** τους στον «καλό αγώνα».

Η ξενάγηση των μαθητών στο «γαλαξία» των Αγίων ξεκινάει με τους προφήτες, τους Αποστόλους και τους Μάρτυρες των πρώτων αιώνων. Το ταξίδι στο χρόνο συνεχίζεται με τα παιδιά μάρτυρες, με τους Τρεις Ιεράρχες, τους Νεομάρτυρες και τους συγχρόνους Αγίους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους Νεομάρτυρες και στους Αγίους της Ελλάδας καθώς και στον ιδιαίτερο τρόπο (γιορτές, πανηγύρια κ.α.) που τιμάμε τους Αγίους στην Πατρίδα μας.

Η ημέρα της γιορτής του μαθητή, που συμπίπτει με την ημέρα γιορτής του Αγίου του, οι γιορτές της πόλης του, που γιορτάζει την ημέρα του πολιούχου της Αγίου, συνδέουν τους σημερινούς μαθητές με την ιστορία και τη ζωή των Αγίων. Ξεχωριστή βέβαια θέση στην καρδιά όλων των πιστών κατέχει η Παναγία μας, η μητέρα του Χριστού μας, για τις γιορτές της οποίας γίνεται ξεχωριστή μνεία.

Δραστηριότητες της ενότητας:

- Καλούνται διαδραστικά να γνωρίσουν τους αγώνες του Αγίου, του οποίου έχουν το όνομα ή της ημέρας των γενεθλίων τους. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις υποδεικνύονται οι ανάλογες διασυνδέσεις στις ιστοσελίδες του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος.
- Απαντώντας σε ερωτήσεις να εντοπίσουν κάποιους Αγίους και να συνεισφέρουν στη δημιουργία της εικόνας τους εκτυπώνοντας και χρωματίζοντας την. Ακόμη καλούνται να εντοπίσουν την αντίστοιχη εικόνα για κάθε γιορτή της Παναγίας μας.

- Τέλος με τις ασκήσεις παρωθούνται οι μαθητές στην καλύτερη γνωριμία με τα έθιμα του λαού μας και τους τοπικούς Αγίους της περιοχής τους. Κύριος στόχος αυτής της ενότητας είναι να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του μαθητή στην κάθε πτυχή αυτής της ύλης, που αφορά στους Αγίους.

Άλλες δραστηριότητες:

- Οι μαθητές με τη συνδρομή του δασκάλου μπορούν να κατασκευάσουν μία αφίσα (μορφή κολάζ ή μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή) από χάρτινες εικόνες των Αγίων, των οποίων έχουν πάρει τα ονόματα.
- Ακόμη θα μπορούσε ο δάσκαλος πέρα από τις διαδραστικές ασκήσεις που υπάρχουν στην ενότητα να αναθέσει και μία ή περισσότερες από τις παρακάτω ασκήσεις-δραστηριότητες προκειμένου οι μαθητές να αφομοιώσουν καλύτερα την ενότητα:
 1. Ποιος είναι ο πολιούχος Άγιος της πόλης σου. Διηγήσου τον βίο του. Να αναφερθείς ακόμη στις εκδηλώσεις (πανηγύρια, γιορτές, εκθέσεις και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις) που γίνονται προς τιμήν του πολιούχου της πόλης σου.
 2. Πότε γιορτάζουν οι Μαρίες (ανύπαντρες- παντρεμένες) και οι Παναγιώτηδες;
 3. Να βρεις ονομασίες της Παναγίας. (π.χ Παναγία η Γλυκοφιλούσα, Παναγία της Τήνου, Παναγία Ρόδου το Αμάραντον...).
 4. Ποιοι ναοί και μοναστήρια στην περιοχή σου είναι αφιερωμένοι στην Παναγία και πότε γιορτάζουν;
 5. Να αναφερθείς σε πανηγύρια προς τιμήν Αγίων τόσο του τόπου κατοικίας σου ή κάποιου άλλου τόπου που γνωρίζεις.

Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο

Το σενάριο του παρόντος εκπαιδευτικού λογισμικού με τις υποενότητες **Αρχιτεκτονική, Εικονογραφία, Υμνολογία και Μουσική** δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα ανάκλησης, συμπλήρωσης και εμπέδωσης των γνώσεων που αποκόμισε από το σχετικό κεφάλαιο του βιβλίου «Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο» των Θρησκευτικών της Ε΄ τάξης.

Οι μαθητές με τη βοήθεια του δασκάλου τους επισκέπτονται βάσεις δεδομένων και πληροφορούνται γύρω από 3 ενότητες: την Αρχιτεκτονική της Εκκλησίας, την Εικονογραφία και την Υμνολογία-Μουσική.

Από την αρχική οθόνη ο μαθητής, με διαδοχικές επιλογές μπορεί να διεισδύσει σε κάθε μια από τις ενότητες και είτε να αντλήσει πληροφοριακό υλικό, είτε να προσπαθήσει να απαντήσει στις ασκήσεις. Επιπλέον μέσα από τις δραστηριότητες που προτείνονται, ο δάσκαλος μπορεί να διαπιστώνει την πρόοδο των μαθητών του και να σχεδιάζει δικές του ενέργειες, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του.

Επίσης κατά την ηλεκτρονική περιπλάνηση στον χώρο της βυζαντινής τέχνης, που είναι και η τέχνη η οποία έχει υιοθετηθεί από την Εκκλησία, εκ των πραγμάτων οι μαθητές έρχονται σε επαφή με βασικές γνώσεις της Βυζαντινής Ιστορίας, των Θρησκευτικών των προηγούμενων αλλά και των επομένων τάξεων, των Μαθηματικών, της Γεωγραφίας, της Μελέτης Περιβάλλοντος, των Καλλιτεχνικών και φυσικά του μαθήματος της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Δραστηριότητες της ενότητας:

- Οι μαθητές καλούνται να βρουν, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, φωτογραφίες του ναού ή των ναών της ενορίας τους και αφού τις συγκεντρώσουν στην τάξη μπορούν να τον /τους κατατάξουν στους ρυθμούς, που ήδη έχουν μάθει μέσα από το μάθημα.
- Στην ενότητα της δυτικής θρησκευτικής τέχνης τα παιδιά θα μπορούσαν με την παρότρυνση του δασκάλου να φέρουν λευκώματα τέχνης από το σπίτι τους ή να τα δανειστούν από βιβλιοθήκες. Επίσης θα μπορούσαν να αποθηκεύσουν στη μνήμη

του υπολογιστή τους πίνακες με θρησκευτικά θέματα από μεγάλα μουσεία και πινακοθήκες μέσω του παγκόσμιου ηλεκτρονικού δικτύου. Με τους ανωτέρω τρόπους τα παιδιά θα εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους γύρω από την Ιστορία της Τέχνης κάνοντας ταυτόχρονα ένα ευχάριστο ταξίδι στον κόσμο των χρωμάτων και της αρμονίας. Επίσης μπορούν να γνωρίσουν σε ποιες πινακοθήκες ή μουσεία βρίσκονται οι θρησκευτικοί πίνακες που επέλεξαν, σε ποια κράτη και σε ποιες πόλεις συνδέοντας έτσι το μάθημα με το μάθημα της Γεωγραφίας.

- Πολύ σημαντική για τη σύνδεση των όσων έχουν μάθει οι μαθητές γύρω από την αρχιτεκτονική και την αγιογράφιση των χριστιανικών ναών, θα ήταν και μία επιτόπια επίσκεψη όλης της τάξης στον κοντινό ναό (καλύτερα εάν ο ναός είναι βυζαντινό μνημείο), όπου όχι μόνο θα γίνει η ζωντανή θέαση όσων διδάχτηκαν μέσα από το δοθέν υλικό, αλλά και θα μπορέσουν να ακούσουν την τοπική εκκλησιαστική χορωδία είτε των ενηλίκων, είτε των παιδιών (εάν υπάρχει) και να συμμετέχουν δοκιμαστικά στη δεύτερη.
- Προτείνεται η οργάνωση ενός μικρού διαγωνισμού στην τάξη, όπου οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες θα προσπαθήσουν να διαμορφώσουν, όσο γίνεται, ένα σχέδιο ενός δικού τους ναού, που θα συνδυάζει τους ρυθμούς που έχουν μάθει. Το πιο πρωτότυπο (που θα συνδυάζει σεβασμό στην παράδοση αλλά και σχετική σχεδιαστική ανανέωση) θα μπορούσε να αναρτηθεί στην τάξη ως μορφή βραβείου. Τα αποτελέσματα των μαθητικών προσπαθειών θα μπορούσαν να παρουσιαστούν στο δικτυακό τόπο: www.achieveinternational.org {διασύνδεση με το μάθημα των μαθηματικών και κατανόηση ότι τα αρχιτεκτονικά σχέδια είναι ενότητες γεωμετρικών σχημάτων, καθώς και με το μάθημα των ηλεκτρονικών υπολογιστών}
- Βοηθητική για τη θρησκευτική αγωγή των παιδιών θα ήταν και μία ανοιχτή συζήτηση στον χώρο της τάξης με θέμα, τι νιώθουν τα ίδια όταν μπαίνουν μέσα σε ένα ναό (αναφορά στην αρχιτεκτονική και στην εικονογράφιση) και όταν συμμετέχουν σε μία θεία λειτουργία (υμνολογία). Επίκεντρο της συζήτησης τα βιώματα, τα συναισθήματα, οι χαρές, οι απογοητεύσεις και γενικότερα οι εμπειρίες τους {διασύνδεση με την καθημερινότητα}.
- Μία ευχάριστη και επιμορφωτική εμπειρία για τα παιδιά θα ήταν και η πρόσκληση στην τάξη ενός σύγχρονου αγιογράφου καθώς και ενός μουσικού με εγκύκλιες γνώσεις στη σύνθεση μουσικών κομματιών. Μέσα από τις ερωτήσεις των ίδιων των παιδιών, εύκολα θα γινόταν κατανοητό ότι η τέχνη εκτός από δυσκολίες, έχει και πολλές χαρές, με πρώτη τη λυτρωτική πληρότητα της δημιουργικότητας {σύνδεση με το μάθημα της αισθητικής αγωγής}. Θα μπορούσε επίσης να οργανωθεί ένας σχολικός διαγωνισμός Αγιογραφίας σε διαθεματική σύνδεση με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.
- Στην αυλή του σχολείου θα μπορούσαν τα παιδιά με το δάσκαλο να προχωρήσουν στην ανοικοδόμηση ενός μικρού τοίχου με λάσπη, ξύλο, πέτρα και κεραμίδι (απομίμηση της βυζαντινής εκκλησιαστικής τοιχοδομίας). {πιθανή διασύνδεση με το μάθημα της φυσικής αγωγής αλλά και με αυτό της γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον, από το οποίο θα προμηθευτούν τα υλικά}
- Ιδιαίτερα χρήσιμη και επιμορφωτική θεωρείται και η επίσκεψη της τάξης σε ένα βυζαντινό μουσείο της περιοχής, όπως επίσης και σε ένα λαογραφικό, με στόχο οι μαθητές να αναζητήσουν και να καταγράψουν πληροφορίες που σχετίζονται με τη ζωή των πολιτών και συνδέονται με τη λειτουργική ζωή της εκκλησίας. Θα

ακολουθήσει αποδελτίωση των νέων πληροφοριών κατά ομάδες. {ανάπτυξη παρατηρητικότητας και συνεργατικού πνεύματος}

- Αναφορά στην τρέχουσα επικαιρότητα θα ήταν και η εξής άσκηση: τα παιδιά θα μελετήσουν και θα προσκομίσουν στην τάξη αποκόμματα ή ένθετα εφημερίδων και περιοδικών, όπου θα γίνεται αναφορά σε θέματα εκκλησιαστικής τέχνης, όπως μία έκθεση με αγιογραφίες, ή τα εγκαίνια κάποιου ναού, ή η αναφορά στην τοπική γιορτή για κάποιον Άγιο και τα έθιμα που τη συνοδεύουν, ή μία χειροτονία ενός ιερέα και άλλα. {διασύνδεση με την καθημερινή πραγματικότητα}.
- Προτείνεται επίσης στους εκπαιδευτικούς η συνεργασία με τα οικεία Βυζαντινά Μουσεία και τις Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων για συμμετοχή των μαθητών σε Εκπαιδευτικά Προγράμματα όπως για παράδειγμα: «Τα χνάρια ενός βυζαντινού αγιογράφου» ή «Με τους βυζαντινούς αρχιτέκτονες» που πραγματοποιούνται στο Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών.
- Δίπλα στη βυζαντινή μουσική, παρασημαντική, θα μπορούσε ο δάσκαλος να υποδείξει και την αντίστοιχη ευρωπαϊκή σημειογραφία.
- Στα πλαίσια της μεθόδου αναγνωρίζω-συγκρίνω-διαχωρίζω-μαθαίνω, ο δάσκαλος και οι μαθητές θα μπορούσαν να ακούσουν ένα δυτικό εκκλησιαστικό μουσικό κομμάτι και στη συνέχεια ένα βυζαντινό και μόνοι τους να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές.

Συμπέρασμα:

Το λογισμικό αυτό θα μπορούσε πολύ αποτελεσματικά να χρησιμοποιηθεί και για το σκοπό αυτό, αφού οι ενότητες του έχουν ομολογιακό χαρακτήρα και θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως υλικό στην Κατήχηση των παιδιών και των νέων ηλικίας 9-15 ετών. Πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι το λογισμικό και το διαδικτυακό παιχνίδι είναι από τα αντικείμενα που έλκουν τη νεότητα και επομένως μία σύγχρονη ποιμαντική θα πρέπει με μέτρο και σύνεση να χρησιμοποιήσει και αυτό το μέσον για να απευθύνει το μήνυμά της σε αυτές τις ηλικίες.

Γενικές Διαπιστώσεις - Προτάσεις:

- Το λογισμικό και το διαδικτυακό παιχνίδι είναι από τα αντικείμενα που έλκουν τη νεότητα και επομένως μία σύγχρονη ποιμαντική θα πρέπει με μέτρο και σύνεση να χρησιμοποιήσει και αυτό το μέσον για να απευθύνει το μήνυμά της σε αυτές τις ηλικίες.
- Χρειάζεται παράλληλα με τα πολύ ενδιαφέροντα βιβλία να δημιουργηθούν και αντίστοιχα CD ROM για την Κατήχηση και διαποίμανση της Νεότητας, τα οποία θα διατίθενται και δωρεάν από το διαδίκτυο.
- Χρειάζεται προσοχή ώστε να μην ωθήσουμε άθελα μας τους νέους στην εξάρτηση από το διαδίκτυο και τα παιχνίδια εικονικής πραγματικότητας.
- Το μέσον του υπολογιστή και οι δυνατότητες του δεν πρέπει με κανένα τρόπο να απορροφήσουν τον ποιμένα και τον λαϊκό ποιμαντικό συνεργάτη στο να παραμελήσει τη διαπροσωπική σχέση με το νέο.